

Asia: VN/16344/2020

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen

Lausunnonantajan lausunto

Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset luotonantajille

Maksuhäiriöt ovat koko maksuhäiriön tallennusajan merkityksellisiä, kun arvioidaan henkilöiden luottoriskiä. Maksuhäiriöllisen henkilön luottoriski on erittäin paljon suurempi kuin häiriöttömän. Luottoriski pienenee hieman maksuhäiriöiden ollessa vanhempia. Henkilöiden luottoriski on kuitenkin vielä suuri myös vanhojen maksuhäiriöiden osalta. Vaikka henkilö olisi maksanut maksuhäiriön aiheuttaneen velan, henkilön riski saada uusi maksuhäiriö on huomattavasti suurempi kuin häiriöttömän. Luotonantajat käyttävät maksuhäiriötietoja koska ne tietävät niiden olevan merkityksellisiä luottoriskin arvioinnissa.

Muutoksen seurauksena luottomarkkinoilla olisi tuhansia henkilöitä, joiden osalta tutkitusti voitaisiin sanoa, että heidän osaltaan riski siitä, että luotto jää maksamatta on riskienhallinnan kannalta hyväksyttävää tasoa korkeampi.

Maksuhäiriöiden lyhentäminen vaikeuttaisi luotonhakijoiden yritysten arviointia, kun käytössä ei olisi tietoja, joita aikaisemmin on saanut luottotietorekisteristä. Muutoksella olisi luotonannon kustannuksia lisäävä vaikutus sekä luotonantajille (myös tavaraluotonanto) että luotonhakijoille (sekä kuluttajat että yritykset).

Asiakastieto huomauttaa, että maksuhäiriö ei synny lievän tai lyhyen laiminlyönnin johdosta; luotto on aina ollut vähintään kuukausia maksamatta. Näin ollen maksuhäiriömerkintä on aina osoitus vakavasta maksukyvyttömyydestä ja ylivelkaantumisesta. Tämä tosiasiallinen tila ei muutu sillä, että tietoa poistetaan. Tärkeintä on kaikille niin luotonhakijalle kuin luotonmyöntäjälle, että päätöstä tehtäessä luotonmyöntäjälle on mahdollisimman kattava käsitys luotonhakiasta.

Lisäksi on muistettava, että maksuhäiriö ei ole ehdoton este luotonsaannille, vaikka se voi vaikeuttaa luotona saantia.

Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset maksuhäiriömerkinnän saaneiden henkilöiden/kuluttajien asemaan

Arviomuistiossa todetaan maksuhäiriöiden tallennusaikojen lyhentämisestä keskustellun ylivelkaantumista käsittelevässä keskustelussa (s.1) taustalla ajatus, että maksuhäiriöiden tallennusajan lyhentäminen parantaisi taloudelliseen vaikeuksiin ajautuneiden asemaa. Suomen Asiakastieto Oy ei pidä oikeana ajatusta siitä, että ylivelkaantuneiden tai yleensä maksuhäiriöllisten henkilöiden asema ”parantuisi”, mikäli heidän mahdollisuuttaan saada uutta luottoa edistettäisiin vain niin, että estetään velkojien mahdollisuus saada luotoantoon tarpeellista tietoa.

Asiakastieto yhtyy arviomuistion huomioon siitä, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä harkittaessa olennaista on arvioida lyhentämisestä aiheutuvia vaikutuksia kokonaisuutena; ei niinkään yksittäisen henkilön kannalta. Tämä todetaan myös arviomuistiossa.

Kuten arviomuistiossa todetaan muutos ”parantaisi” runsaan 8000 kuluttajan asemaa, kun heidän tietonsa poistuisivat maksuhäiriörekisteristä. Itse tekemiemme ja luotonantajien tutkimusten perusteella on henkilöt, joilta poistuu maksuhäiriö hakevat lisää luottoa ja ylivelkaantuminen jatkuu ja pahenee. Samat tutkimukset kertovat, että näiden henkilöiden riskisyys pysyy korkeampana vielä velan maksamisen jälkeen velkaantuvat ja saavat uuden maksuhäiriön. Tämä johtaisi pahenevaan ylivelkaantumiseen heidän osaltaan.

Säilytysaikojen lyhentämisen vaikutukset yritysrahoitukseen

Maksuhäiriöiden lyhentäminen vaikeuttaisi myös yritysten arviointia, kun käytössä ei olisi tietoja, joita aikaisemmin on saanut luottotietorekisteristä. Muutoksella olisi luotonannon kustannuksia lisäävä vaikutus.

Haluamme korostaa, että PK-yritykset käyttävät luottotietoja erittäin paljon erilaisissa luotonmyöntötilanteissa (tavaraluotto, laskulla myyminen, yhteistyökumppanin taloudellisen asian selvittäminen. Näissä tapauksissa luottotiedoilla on erittäin suuri merkitys, koska yrityksillä itsellään ei ole kykyä ja resursseja laajamittaiseen taloudelliseen arvioon. Tämä vaikeuttaisi yritysten välistä kaupankäyntiä ja kasvattaisi näiden kustannuksia.

Muutokset vaikuttavat kenties suhteellisesti eniten juuri tällaisiin tavaraluotonantajiin, ei niinkään pankkeihin tai muihin institutionaalsiin, joilla on muitakin menetelmiä luottoriskien arviointiin. Tällä on joka tapauksessa luotonannon kustannuksia lisäävä vaikutus.

Yrityksen tilan parantuminen näkyy yrityksen tiedoissa (mm. tilinpäätös), eikä yrityksen tilan parantumisesta kertomiseen tarvita maksuhäiriötietojen poistamista.

Onko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä muita kuin arviomuistiossa käsiteltyjä vaikutuksia?

Muutoksella olisi välittömiä kustannusvaikutuksia luottotietotoiminnan harjoittajiin, kun rekisterinpidossa käytettäviin tietojärjestelmiin jouduttaisiin tekemään muutoksia.

Kaikkien luottotietojen käyttäjien kustannukset kasvavat koska kaikki tahot joutuvat tekemään laajemmat selvitykset erilaisia luottoa myöntäessään.

Asiakastiedon käsityksen mukaan ylivelkaantuminen lisääntyy, koska ehdotettu muutos mahdollistaa liian nopean tietojen poistumisen rekisteristä. Suomessa yleisesti erittäin vähäisten tietojen osalta rajoitettaisiin näidenkin tietojen.

Asiakastiedon käsityksen harmaan talouden torjunta vaikeutuisi. Nyt maksuhäiriöllisestä yrityksestä ja henkilöstä voitaisiin erilaisin järjestelyin varsin nopeasti saada maksuhäiriöttömän. Tällä mahdollistaa harmaalle taloudelle erittäin suuria mahdollisuuksia tehdä järjestelyjä.

Eryteisesti olisi huomioitava vaikutukset pienten yritysten ja keskisuurten yritysten liiketoimintaan, jos ei saisi tätä tarkkaa tietoa toisen yrityksen tilasta. Riskit kasvat luotonmyöntäjille, mutta myös muille tietojen käyttäjillä.

Muutoksella olisi hallinnollista taakkaa lisäävä vaikutus, kun eri prosesseja jouduttaisiin muuttamaan. Muutos vaatii tältäkin osin lisäselvitysten tekemistä.

Millaisia vaikutuksia olisi eduskunnan lausumassa edellytetyllä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä?

Lausumalla ei sinällään ole sellaisia vaikutuksia, joita ei arviomuistiossa tai lausunnossamme tuotu esiin. Lausuma vain aikatauluttaa muutosten valmistelua.

Muutos olisi liitettävä positiivisen rekisterin valmisteluun.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriölle

Suomen Asiakastieto Oy (Asiakastieto) on samaa mieltä arviomuistion Yhteenveto osion maksuhäiriöiden lyhentämiseen kriittisesti suhtautuvien huomioiden kanssa. Suomen Asiakastieto Oy vastustaa maksuhäiriöiden tallennusajan lyhentämistä.

Kun verrataan nykyisiä tallennusaikoja muihin Euroopan maihin, luottotietojen tallennusajat ovat Suomessa lyhyet. Lisäksi on huomioitava, että lähes kaikissa maissa on luotonmyöntäjillä käytössä positiivista luottotietoa päätöstä tehtäessä. Suomessa luottotietojen käyttäjillä on huomattavasti vähemmän tietoa, kun muissa maissa (vain negatiiviset luottotiedot). Jos vielä tietoja poistetaan nykyisesti, luottotietojen käyttäjille olisi entistä vähemmän tietoa. Tämä vaikeuttaisi huomattavasti luottojen myöntämistä ja muita päätöksentekoa, joissa luottotietoja hyödynnetään. Tämä lisäisi luotonmyöntäjän kustannuksia ja riskejä

Vaikka esityksessä on pääasiassa puhuttu luottotietojen käytössä luotonmyöntämisessä, luottotietoja käytetään paljon muissakin tarkoituksissa. Erityisesti on huomioitava, että luottotietoja käytetään erittäin paljon yritysten välisissä toimissa.

Asiakastieto pitää nykyisiä maksuhäiriöiden tallennusaikoja luotonantajien riskienhallinnan kannalta pituudeltaan oikealla tasolla olevina. Maksuhäiriötiedolla on merkitystä tallennusajan loppuun asti.

Rekisteröidyt pitävät yleisesti maksuhäiriöiden pidentämis/lyhentämissääntöjen yhteensovittamista monimutkaisina. Esityksellä ei kuitenkaan näitä selvennetä.

Luotonantajat voivat nyt saada tiedon siitä, että maksuhäiriön taustalla oleva velka on maksettu ja niillä on nyt itsellään mahdollisuus arvioida minkä merkityksen tiedolle antavat. Luotonantajat tietävät, että riskisyys ei poistu, vaikka saatava maksettaisiin. Asiakastiedon mielestä on väärin viedä luotonantajalta pääsy tällaiseen tietoon.

Muutosesitys maksuhäiriöiden poistamisesta maksun suorituksen jälkeen ei perustu tutkimustietoon tai muutenkaan faktaan maksuhäiriöiden merkityksestä luottoriskin arvioinnissa vaan enemmänkin vain ajatukselle siitä, että luoton saantiin tulisi olla laajemmin oikeus. Asiakastiedon mielestä lainsäädäntöhankkeiden taustalla on oltava tutkimustietoa sen vaikutuksista.

Jokela Juuso
Suomen Asiakastieto Oy - Juuso Jokela, legal counsel